

Motion till riksdagen 2021/22:4424

av **Andreas Carlson m.fl. (KD)**

med anledning av skr. 2021/22:109 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en central arvodeshanterare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den externa kontrollen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottmålstaxan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionen har granskat domstolarnas och Domstolsverkets kontroll över hur ersättningen till offentliga försvarare och målsägarbiträden fungerar. Det är en angelägen granskning. Kostnaderna har de senaste tio åren ökat med 90 procent. Motsvarande ökning i kostnader ses inte hos varken Åklagarmyndigheten eller Sveriges Domstolar. Kostnadsökningen är i sig värd en granskning, men blir än mer angelägen då ett antal fall av advokater som missköter sig uppdragats de senaste åren. Det har gällt advokater som marknadsför sig mot nätverkskriminella på ett synnerligen anmärkningsvärt sätt, direkta regelöverträdelser och oegentligheter med kostnadsräkningar och stora s.k. prutningar, när domstolen drar ner advokatens begäran av ersättning avsevärt. I sammanhanget ska nämnas att Advokatsamfundet har genomfört och genomför ett arbete för att förbättra sin tillsyn och rutiner, bl.a. genom att tillsätta en arbetsgrupp som i oktober 2021 lämnade ett förslag om förändringar i rättegångsbalken, reglerna för god advokatsed och straffavgifterna för advokater som missköter sitt yrke. Detta är en välkommen översyn. Riksrevisionens granskning kan ses som ett komplement till Advokatsamfundets översyn och Kristdemokraterna välkomnar den.

Riksrevisionens granskning visar på stora brister i hanteringen av ersättningar. Bristerna gäller samtliga fem steg i COSO-modellen: kontrollmiljö, riskanalys, kontrollåtgärder, information/kommunikation och uppföljning/övervakning. Riksrevisionen beskriver bristerna som allvarliga och kontrollen som föråldrad. Det är en ohållbar ordning i en rättsstat. Det är allvarligt att regeringen viftar bort Riksrevisionens kritik, bl.a. genom att använda ett annat antal år för att beräkna kostnadsökningen för rättsliga biträden och menar att förändringar och undersökningar som påbörjades mellan 2014 och 2018 har åtgärdat problemen. Men i så fall hade inte Riksrevisionens kritik varit så allvarlig. Riksrevisionen skriver att hela ersättningsystemet nu bör ses över, något som regeringen knappast kan säga sig ha gjort.

Kristdemokraterna anser att Domstolsverket bör inrätta en central arvodeshanterare för att få en enhetlig och ändamålsenlig kontroll över utgifterna för rättsliga biträden. Det är inte lämpligt att detta hanteras av varje enskild tingsrätt. Systemet ska digitaliseras. Den centrala arvodeshanteraren ska också ta fram riktlinjer som självfallet ska gälla lika i hela landet, en variant av Riksrevisionens rekommendation till att de enskilda tingsrätterna ska få kontinuerlig återkoppling och riktlinjer för att bedöma skäligheten i ersättningskraven. Detta bör ges regeringen till känna.

Det behöver tas fram riktlinjer för Åklagarmyndighetens externa kontroll. Åklagare ska yttra sig vid ersättningar på över 100 000 kronor men kan yttra sig också om lägre belopp. Inget av detta sker på ett enhetligt sätt, vilket är en stor brist i den externa kontrollen. Sådana riktlinjer måste tas fram. Polisens roll som förundersökningsledare gör också att åklagaren kan ha begränsad insyn i rimligheten i en kostnadsbedömning. Det är heller inte alltid samma åklagare som varit förundersökningsledare som väcker åtal. I vissa mål deltar också flera åklagare. Det bör därför övervägas om alla förundersökningsledare i ett ärende ska yttra sig. Detta bör ges regeringen till känna.

Vidare bör det undersökas om brottmålstaxan kan utökas i omfattning. Brottmålstaxan överskrider ofta och bara 13 procent av målen ersätts enligt denna. Det bör därför, i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer, undersökas huruvida denna kan vidgas. Detta bör ges regeringen till känna.

Andreas Carlson (KD)

Ingemar Kihlström (KD)

Lars Adaktusson (KD)

Gudrun Brunegård (KD)

Mikael Oscarsson (KD)

Tuve Skånberg (KD)